

Spojky podřadící

stojí na začátku vedlejších vět: připojují větu syntakticky závislou k větě hlavní

- 1. obsahové:** *že, aby, zda(li), jestli, jak*
- typicky vedlejší **věty předmětné:** *Věděl, že bude pršet. Přál si, aby pršelo. Nevěděl, jestli/zda(li) test zvládne. Pozoroval, jak syn hraje fotbal.*
- méně často vedlejší **věty podmětné:** *Je možné, že zítra bude pršet. Je potřeba, abys více studoval. Je otázka, jestli bude tento rok stejné sucho jako loni.*
- 2. časové:** odpovídají na otázky *kdy?, odkdy? dokdy? jak dlouho? jak často?* apod.
 - a) vyjadřují děj současný: *když, zatímco, dokud* (*Když / Zatímco / Dokud si děti hrály, matka si četla knihu.*)
 - b) vyjadřují děj předcházející: *až; potom / poté, co* (*Až / Poté, co přijdeš domů, zavolej mi.*)
- bezprostředně předcházející děj: *jakmile, hned jak, jen co* (*Jakmile / Hned jak / Jen co se vrátil domů, umyl si ruce mýdlem.*)
 - c) vyjadřují děj následující: *než* (*Než odejdeš, zavři všechna okna.*)
- *dokud ne* (*Děti si hrály na zahradě, dokud slunce nezapadlo.*)
 - d) vyjadřují děj opakující se: *vždycky / pokaždé když, kdykoli*

Poznámka ke spojkce *dokud* – vyjadřuje konečnou časovou hranici:
 - a) děje současného (obvykle nedokonavá slovesa v obou větách): *Dokud si děti hrály, matka si četla knihu.* (= ve chvíli, kdy si děti přestaly hrát (konečná hranice děje), matka přestala číst knihu)
 - b) děje předčasného (obvykle nedokonavé sloveso v hlavní větě, *dokud ne* + dokonavé sloveso): *Děti si hrály na zahradě, dokud slunce nezapadlo.* (= *Děti si hrály na zahradě, než slunce zapadlo.*)
- 3. způsobové:** odpovídají na otázku *jak?* - *tak, že; tím, že; tak, aby; tak, jak*
Dýchal tak, že vždy zhluboka nadechl a vydechl. Choval se tak, aby neměl nepřátele. Okouzil ji tím, že jí každý den posílal rudé růže. Chovejte se tak, jak je předepsáno ve školním řádu.
- 4. příčinné**
 - a) **příčinné** v užším smyslu: otázky *proč? z jakého důvodu?*
protože, poněvadž (kniž.), *jelikož* (kniž.)
Denně sportoval, protože / poněvadž / jelikož chtěl zhubnout.
 - b) **účelové:** otázka *s jakým cílem? za jakým účelem?* - *aby*
Denně sportoval, aby zhubnul.
 - b) **podmínkové:** *za jakých podmínek?* - *pokud, když, kdyby, jestli, jestliže, -li*
Pokud nám někdo pomůže, bude práce do večera hotova. Kdyby více sportoval, měl by lepší kondici. Když se v domácnosti něco rozbije, je potřeba zavolat opraváře. Nebude-li v zimě sněžit, můžeme čekat suchý rok.
 - c) **důsledkové:** *jaký je výsledek / důsledek?* - *takže*
Dobře se připravil, takže napsal test bez chyby.
 - d) **přípustkové:** neplatný vztah příčinný a důsledku
i když, i kdyby, ačkoli (kniž.), *třebaže* (kniž.), *přestože* (kniž.)
V testu neuspěl, i když se na něj dlouho připravoval. Ačkoli pracoval od rána do večera, stále mu chyběly peníze. I kdyby pracoval od rána do večera, na vlastní byt by si nevydělal.
 - e) **účinkové:** *takže, že, až; tak, že* (*Smál se tak, že mu z očí tekly slzy. Smál se z plných plic, až / takže mu z očí tekly slzy.*)
- 5. srovnávací:** *jako, než; jako by; jako když* (věrný *jako pes, sladší než med; Tvářila se, jako by kousla do citrónu. Křičel, jako když ho na nože bere.*)